

Fritsch – Hudeček véreim

Dr. George Berzsenyi, Milwaukee, Wisconsin,
Amerikai Egyesült Államok

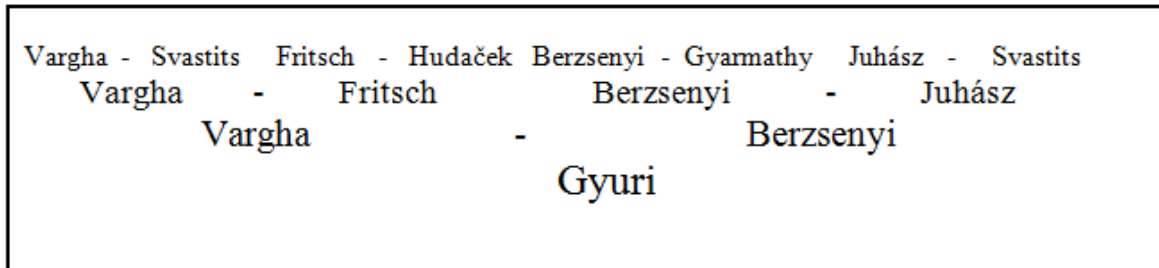
(george_bertzsenyi@msn.com)

Ezen cikkem legfőbb célja az, hogy megosszam olvasóimmal kalandjaimat, melyek Fritsch és Hudeček őseim és rokonságom keresése során megnehezítették, de ugyanakkor érdekessé is tették napjaimat. Őket hagytam utoljára, minthogy róluk tudtam a legkevesebbet, és nem volt senki sem, akinek a kutatására támaszkodni tudtam volna. Kiderült továbbá, hogy az a kevés is, amit tudni véltem, nem mind bizonyult igaznak. Tanulságaimat a cikk végén fogom összegezni abban a reményben, hogy azok mások számára is hasznosak lesznek.

A célom most is az, mint korábbi kutatásaimban: megismerni őseimet legalább az ükszülőkig bezárólag, felderíteni első-, másod- és harmad-fokú unokatestvéreimet, és megtudni egy-két érdekességet legtöbb rokonomról --- különös tekintettel azokra, akik valamilyen téren fontos szerepet tölthettek be.

Előzmények

Magamat 'Gyuri'-nak becézve alább bemutatom ősfámat, melyből kitűnik, hogy apai nagyanyám volt Fritsch, pontosabban Fritsch Anna Jozefa, ki Sopronban született 1874-ben. Jelen dolgozatomban róla és rokonságáról fogok írni.

Már korábban írtam Vargha¹, Berzsenyi² és Svastits – Csertán³ őseimről és rokonságomról, és tervezek egy cikket Juhász őseimről is, mintegy beszámolva a jövő év májusában rendezendő első Juhász családi találkozóról. A szentlászlói és balatonfüredi Vargha családnak már három találkozója volt (2005, 2010 és 2015-ben) Balatonfüreden, ahol már több mint 300 éve otthonosak Erdélyből

¹ Dr. George Berzsenyi, A szentlászlói és balatonfüredi Vargha család, *Matrikula*, 4.2 (2014), 1-11

² Dr. George Berzsenyi, Berzsenyiek a nagyvilágban, *Matrikula*, 2.1 (2012), 1-13

³ Dr. George Berzsenyi, Svastits – Csertán őseim és rokonságom, *Matrikula*, 4.4 (2014), 1-11

származó lófő őseim. Az első, 1941-es találkozásját követően ugyancsak háromszor (2005, 2011 és 2015-ben) találkozott már az utóbbi évtizedek során az egyházasberzsényi Berzsényi család; azon találkozókról Gyimesi Imre unokaságom írt ide egy szép cikket⁴. A bocsári és a csécsényi Svastits / Svastics családok 1997-ben rendezték meg első találkozásukat, majd éveken át minden évben találkoztak. Három találkozásukon én is jelen voltam, valamint két Vargha és három Berzsényi találkozón (melyekből az első kettőt én rendeztem). Csak a 2010-es Vargha találkozót mulasztottam el.

Gyarmathy őseimről és rokonságomról Koltayné Zolder Klára szép könyvében⁵ a 10-15-ik oldalakon van egy kis információ. A könyv Rádóczy Gyarmathy Gábor festészetét méltatja és életútját mutatja be. Minthogy Gábor édesapja, a festő Gyarmathy Tihamér, és Tihamér öccse, az amerikai üzletember Gyarmathy Attila harmadfokú unokatestvéreim, az a családtörténet rám is vonatkozik. Tihamért sajnos nem ismertem meg személyesen, de Gábor fiát 2000-ben meglátogattam. Hozzá barátság, míg Attilához nagyon szoros barátság köt. Ő Colorado Springben telepedett le, míg én a közeli Denverben töltöttem nyugdíjas éveim első 14 évét. Ő a feleségével és kislányával, míg én az édesapámmal jöttünk ki Amerikába 1957-ben.

Gomika és fivérei

Fritsch nagyanyámat Gomikának hívtuk, magyarosítva a német 'großmutter' kifejezést. Sajnos alig ismertem őt, de vannak halvány emlékeim arról a pár hétről, melyeket vele töltöttem 1950 nyarán, 11 éves koromban. Tudtam három testvéréről is, kik közül csak kettővel találkoztam, és csak kutatásaim során derült ki, hogy volt neki egy ikertestvére is, ki a keresztségben az Albert nevet kapta. Neki teljesen nyoma veszett, de elképzelhető, hogy ő az a Fritsch Albert, aki a III. kerületben lakott, és 1900-ban, mint 'magánzó', míg 1928-ban, mint 'munkavezető' van feltüntetve a budapesti lakcímgjegyzékekben. Minthogy nálam idősebb unokatestvéreim nem is tudtak Jóska bácsiról, Gomika fiatalabb bátyjáról, könnyen elképzelhető, hogy Albert korábban meghalt, és feledve lett. Ők Gomika édesanyjának, dédanyánknak sem tudták a leánykori nevét, amit én leírtam egy cetlire, amikor édesapám említést tett róla. Így történt, hogy amikor ismét láttam a nevet, ráismertem. Ám az mind csak évtizedekkel később történt, amikor végre időt találtam arra, hogy a matematika mellett a genealógiával is foglalkozzam.

Visszatérve Gomika testvéreire, be kell vallanom, hogy idősebb bátyját, Emil bácsit unokatestvéreim ismerték, de én nem, viszont ugyancsak én voltam az egyedüli, aki megismerte Gomika Jenő nevű öccsét, rövidesen azt követően, hogy Amerikába érkeztünk. Előbb ő jött meglátogatni minket St. Louisban, ahol apámmal éltem annak idején, majd én mentem el hozzájuk pár napra Los Angelesbe. Amikor meglátogattam Jenő bácsiékat, még nem tudtam, hogy kezdetben a hatalmas General Electric Company elődjénél, Thomas Edison Machine Works nevű vállalatánál, New York állam Schenectady városában dolgozott. A alábbi képen e vállalat hajdani helyén állok 2008-ban, amikor ott jártam, Jenő bácsi nyomdokait keresve.

⁴ Gyimesi Imre, Berzsényi családi találkozók, *Matrikula*, 1.1 (2011), 29-33

⁵ Koltayné Zolder Klára, *Emlékek, szimbólumok, mítoszok*, Képiró Kft., Budapest, 2001

1957-ben még túl fiatal voltam ahhoz, hogy családom múltja után érdeklődjem, és túl új volt nekem Amerika, míg ő 'öreg amerikás' volt. Kíváncsian hallgattam, amit emigráns éveiről mesélt nekem. Elmesélte, hogy voltak szabadalmi, hogy volt egy gyára közösen egy barátjával, akivel együtt jött Amerikába. El is vitt ehhez a barátjához, aki továbbra is valóságos kastélyban lakott az ő szerény házacskájához mérten, és megmutatta hol volt Los Angeles hajdani „vidámparkja” ahol több körhintája és más, főleg gyerekeket szórakoztató attrakciót üzemeltetett, évtizedekkel megelőzve a későbbi Disneyland Parkot.

Sajnos a harmincas évek nagy gazdasági világválsága Jenő bácsit is tönkretette, és azt követően már nem sikerült talpra állnia. Látogatásomat követően már csupán egy évet élt; felesége alig két évvel élte őt túl. Nem maradtak utódaik, miként Jóska és Emil bácsinak sem, pedig ők is mindketten megnősültek. Gomikának viszont nyolc gyermeke született, és mind a nyolcat felnevelte, főleg egyedül, minthogy Vargha nagyapám 1908-ban özvegyül hagyta őt.

Akkor már tulajdonomban volt az alább bemutatott fénykép, és így tudtam, hogy Jenő bácsi elég eredményes volt ahhoz, hogy ki tudja hozatni szüleit, az én Fritsch – Hudeček dédszüleimet Amerikába. Dédapám képe mellett az a pár sor van, melyek hajdanában a kép hátára kerültek.

Papa üdvözlete Amerikából a magyar hazának

Mohawk Valley, Schenectady, NY, 1912 június

Sokáig azt sem tudtam, hogy Papa keresztnéve József volt, és hittem a családban elterjedt mesét, miszerint fiatalkorában Papa német tiszt volt, ki egy párbajban megölte az egyik barátját, és ezért el kellett hagynia hazáját. Azt is mondták, hogy a párbajban elvesztette az egyik karját, ami a kép alapján hihető. Az a hír is terjengett róla, hogy nagy birtoka volt a Várvidéken, Felsőpulya közelében, a Zichy birtokok szomszédságában, és hogy közeli barátság fűzte őt a Zichy családhoz. Azt is hallottam, hogy amikor valami miatt bosszankodtak rá, nagynéném néha 'bárónő'-nek titulálták Gomikát a háta mögött. És még azt is hallottam, hogy valaki a családban Geothével is levelezett, és hogy volt még néhány Geothétől származó levél Gomika birtokában. Így aztán teljesen abban a tévhitben voltam, hogy a németországi báró Fritsch család leszármazottjai vagyunk. Papát keresve át is böngésztem a német „Genealogisches Handbuch des Adels” sok kötetét, hiába. Később kiderült, hogy Papa már 1888-ban is volt Amerikában, de annak a hajónak az utaslistája semmi érdemleges információt nem tartalmazott. Feltételezve viszont, hogy talán rokonlátogatásra jött, az itt élő Frirschek közt is igyekeztem rokonra találni. Átböngésztem Frederick Otto baron von Fritsch „A Gallant Captain of the Civil War” című könyvét⁶ is; mindhiába!

Papa nyomában

Az első nagy eredményem az volt, amikor megtaláltam Jenő bácsit és szüleit a New York állambeli Schenectady 1920-as népszámlálási adattárában, amelyet 1990-ben hoztak itt nyilvánosságra. Abból kiderült, hogy Jenő bácsi 1905-ben, míg szülei 1910-ben jöttek ki Amerikába, és hogy 1920-ban Jenő bácsi 37, míg szülei 72 és 74 évesek voltak. Mindhárman azt vallották, hogy Bécsben születtek; hogy miért, azt nem tudom, de ez nem volt igaz. Korukból megtudtam, hogy mikor születtek, de szerencsére nem kerestem egyiküket sem Bécsben. Az történt ugyanis, hogy feleségem rátalált arra az S. S. Blücher nevű hajóra, amelyik Amerikába hozta őket, és annak az utaslistája hasznosabb információkat tartalmazott.

Az S. S. Blücher utaslistája

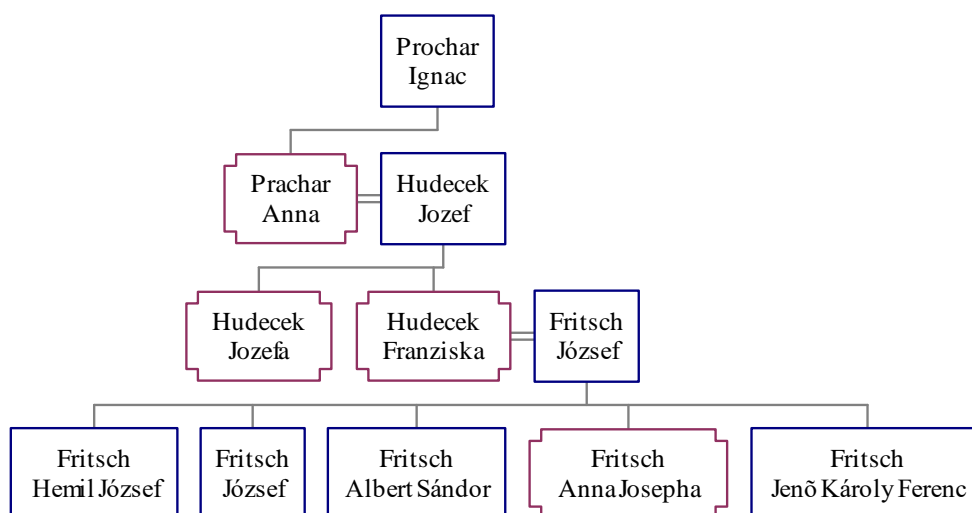
A hajón nem csak életkorukat adták meg (64 és 62, ami egyezett a 10 évvel későbbi népszámlálás adataival), de azt is beírták, hogy Papa bal karja hiányzik, hogy mindketten őszülnek és kék szeműek, valamint hogy dédapám 173, míg dédanyám 160 cm magas. Meg kellett adniuk a helység nevét is, ahol születtek, azt is, hogy kihez jöttek, és ki a legközelebbi rokonuk Magyarországon. És ott volt a nevük is saját kézírásukkal, ami nagyon fontos volt, mert az volt az első bizonyítékom arra, hogy **dédanyám leánykori neve Hudeček volt.**

Ez az információ egy kis cetlire volt felírva; apám mondta, amikor egyszer rákérdeztem, de egyik unokatestvérem sem tudott róla. Nagyszerű volt azt látnom, mert anélkül hogy is tudtam volna megtalálni az ő őseit? Apám azt is mondta, hogy Morvaországban, Brünn (Brno) közelében született, ami ugyancsak megkönnyítette a keresést. Szülőhelyét, Patschläwitz-ként nevezte meg, ami sajnos

⁶ Joseph Tyler Butts összeállításban és F. Tennyson Neely kiadásában, New York, 1902

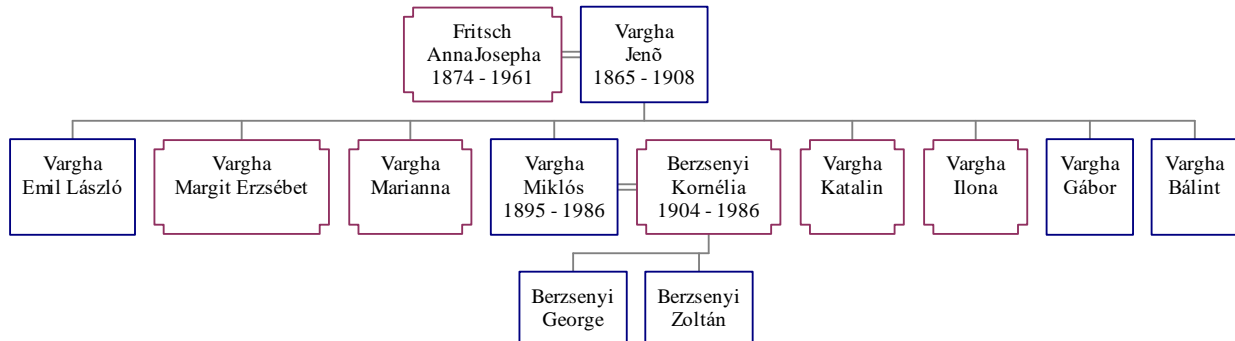
duplán is téves volt, de végül ez az ismeret is hasznosnak bizonyult. Kiderült ugyanis, hogy a helység neve manapság Pavlovice, amit németesen Paulowitz-nek vagy Pawlovitz-nak hívtak, és hogy nem az ő szülei, hanem anyai nagyszülei éltek Pavlovicében. Feltételezem, hogy dédanyám édesanyja, Anna Prachar hazament szüleihez és ott szülte meg gyermekét, de a Hudeček család Svabenicében (1918 előtt Schwabenik) lakott a 19-es számú házban.

Prágai barátom, Ladislav Blazek, kit megkértem az ottani kutatásra, megtalálta dédanyám születésének anyakönyvezését, és kiderítette, hogy dédanyám 1848. január 28.-án született. Édesapja Josef Hudeček volt, ki egy kocsmát bérelt Svabenicében, míg anyai nagyapja Ignac Prachar volt, egy kocsmá tulajdonosa a közeli, 4 kilométerre levő Pavlovicében⁷. Az csak később derült ki, hogy dédanyámnak volt egy valamivel idősebb nővére is, Jozefa, aki 19 éves volt, amikor férjhez ment 1867. március 23.-án. Az alábbi családfán őt is feltüntettem - egyelőre a férje nélkül. És magyaros sorrendben a neveket illetően.

Jó alkalom ez arra, hogy egy másik családfában bemutassam Gomika leszármazottjait is, házastársak és utódaik nélkül, kivéve a szüleimet, öcsémet és engem. Miként én, Zoltán öcsém is anyánk nevét vette fel hivatalosan – ő Magyarországon, én itt, Amerikában. Minthogy apámat és testvéreim születési sorrendben mutatom be, a táblázatból az is kitűnik, hogy amikor dédszüleim 1910-ben elhagyták Magyarországot, nyolc unokájuk közül négy még 15 éves sem volt, és egyetlen lányuk 2 éve özvegy volt már. Egyáltalán nem értem, hogy tudták őket ott hagyni. És azt sem értem miért nem Gomikát, vagy egyik testvérét nevezték meg, mint a legközelebbi hozzátartozót az utasok lajstromán. Sajnos ezekre a kérdésekre már sose kapok választ. Talán Jenő bácsi fel tudott volna világosítani, de akkor eszembe se jutott az ilyesmi.

⁷ Privát kommunikáció 2004-ben

Itt még megjegyzem, hogy Katalin nagynénémnek két lánya van, míg Ilona nagynénémnek két fia volt, akik közül az idősebbik pár évvel ezelőtt meghalt. Azaz, Gomikának mindössze hatan voltunk unokái. És minthogy Gomika testvéreinek nem voltak gyerekeik, szüleinek, Fritsch Józsefnek és Hudeček Franziskának mindössze hat dédunokája volt. Tehát ahhoz, hogy megtaláljam harmadfokú unokatestvéreimet, meg kellett találnom Fritsch József dédapám testvéreinek és Hudeček Franziska nővérének a dédunokáit. Előbb Franziska nővéreire fogok koncentrálni, de azt megelőzően egy kis kitérőt csinállok, hogy

bemutassam Marchal Józsefet,

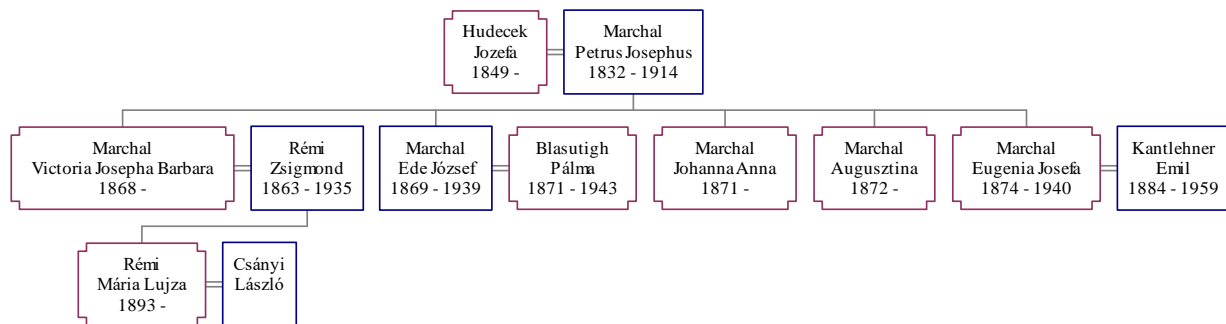
akinek a nevével akkor találkoztam először, amikor az utaslistáján azt láttam, hogy őt, mint legközelebbi magyarországi rokonát, sógoraként nevezte meg dédapám. Később megtaláltam, hogy feleségével, Jozefával együtt ő tartotta Gomikát a keresztvíz alá. Akkor kocsmárosként lett feltüntetve, és sokáig azt hittem, hogy csak egy egyszerű kocsmája volt. Azt sem tudtam miként lett ő dédapám sógora, azaz, hogy kinek a testvérét vette feleségül.

Így aztán hatalmas volt a meglepetésem, amikor egyszer rákerestem nevére a világhálón, és kiderült, hogy két híres Marchal József is élt Magyarországon, akik közül az idősebbik 1832-ben született Franciaországban, 1863-ban költözött Magyarországra, és *“a magyarországi nagy szakácsgeneráció egyik első képviselője volt, akinek elvitathatatlan érdemei voltak abban, hogy a magyar konyhát hozzáidomítsa a nemzetközi ízléshez, mégpedig úgy, hogy eközben az megőrizze egyedi jellegét és sajátosságait.”*⁸

Később megtaláltam házasságának anyakönyvezését és rádöbbentem, hogy Marchal József az én dédanyám nővérét vette feleségül, és így az ő gyerekei Gomika unokatestvérei voltak, unokái apám másodfokú unokatestvérei, és dédunokái, ha voltak olyanok is, az én harmadfokú unokatestvéreim.

⁸ <http://liliomkert.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1143479>

Természetesen a következő nagy feladatom az lett, hogy megtaláljam Marchal József és Hudeček Jozefa utódait. Eredményeimet az alábbi családfán mutatom be.

A családról készült képet szintén csatolom. Fiatal barátom és kutatótársam, Görbe Márk küldte, kivel sokat leveleztem pár évvel ezelőtt. Ő a Rémi család révén tartozik a Marchal rokonsághoz, azaz rokonaink rokona, de nekünk nem vér-rokonunk. A képet Márk nagynénje vágta ki egy újságcikkből, mert Marchal Victoria, aki a képen baloldalt látható, neki nagynénje volt. A jobb oldalon álló két fiatal hölgy bizonyára Johanna és Augusztina, minthogy Eugénia akkor már talán férjnél volt. Sajnos az ő házasságának az anyakönyvezését nem találtam meg.

Marchal – Hudeček unokatestvérek

Mint a fenti családfából kitűnik, bár Gomikának 5 unokatestvére is volt, apámnak csak egy, ki-nek sajnos nem voltak utódai. Kantlehner Emil gyászjelentésén is csak egyedüli unokahúgként szerepel, pedig akkor már 66 éves volt. Márk barátom is meg van győződve arról, hogy Csányi Lászlóné

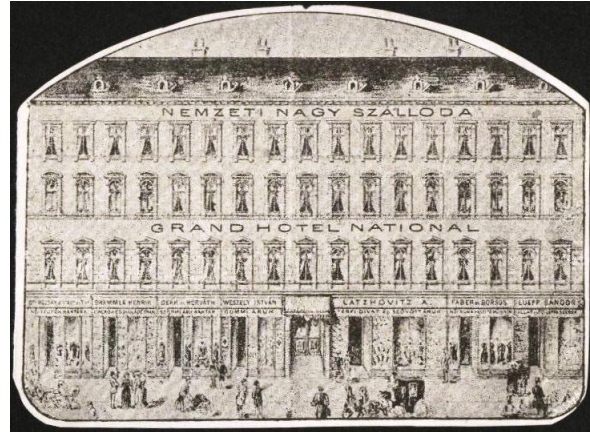
szül. Rémi Mária Lujza utódok nélkül halt meg⁹. Itt most egy kis kitérőt teszek, hogy elmondjam miként találtam Márkra, és hogy mi minden mást is tanultam tőle.

Miután megtaláltam Rémi Mária Lujza születésének az anyakönyvezését, viszont nem sikerült rátalálnom az ő utódaira, figyelmemet a Rémi családra irányítottam, abban a reményben, hogy találok valakit, aki genealógiai érdeklődéssel van a család iránt. A mormonok által közzétett gyászjelentések alapján sikerült összeállítanom egy kezdetleges Rémi családfát, melyből kitűnt, hogy a Rémi család több más családhoz is kötődik (Cholnoky, Egerváry, Menyhért, stb.). A www.tudakozo.t-com.hu segítségével rátaláltam néhány lehetséges Rémi utódra, de csak a harmadik, Dr. Egerváry Márta, többszörös úszó bajnokunk tudott segíteni. Márta emlékezett egy fiatal Rémi-rokonára, ki családkutatással foglalkozott. Megadta Márk elérhetőségét, és rövidesen szinte mindennapos lett a kapcsolatom vele. Márk akkor még egyetemista volt, művészettörténetet tanult és mellette műkereskedelmi tanfolyamokra is járt amellet, hogy a Rémi családot is komolyan tanulmányozta. Márktól tudtam meg, hogy Marchal Victoria és Rémi Zsigmond esküvője igazi szenzáció volt annakidején, mert házasságuk révén két hatalmas hotel-birodalom egyesült. Marchal József ugyanis addigra a híres Angol Királynő szálló tulajdonosa volt, míg Rémi Róbert, Zsigmond édesapja a Nemzeti Szállót mondhatta magáénak. Alább a két hotelről mutatok be korabeli képeket (a fenti sorrendben), de előbb a fiatal pár képe látható. Valamennyit Márk osztotta meg velem.

⁹ Privát kommunikáció 2011-2012-ben

Az ifjú pár esküvője 1887. október 22.-én volt, de már 1895-ben elváltak. Egyetlen gyerekük 1893. július 7.-én született. Sajnos az ő kapcsolata a Rémi családhoz olyannyira rossz volt, hogy Rémi Róbert nagyapja ki is zárta őt örökösei közül 1907-es végrendeletével. De meg kell jegyezni, hogy a válás előtt nagyon jó volt a kapcsolat Gomika és a házaspár közt, minthogy nem csak esküvői tanúi voltak ők nagyszüleimnek, de Victoria és Zsigmond lettek a keresztszülei Gomika elsőszülött fiának!

Egyébként Gomika unokatestvére, ifj. Marchal József (nem használta 'Ede' nevét) ugyancsak fontos szerepet játszott az akkori vendéglátó-iparban¹⁰, minthogy előbb a szegedi Tisza Hotelt igazgatta, a budapesti Royal és a lillafüredi Palota Szálló vezetője volt, majd sógora¹¹, Gundel Károly híres vendéglőjét vezette. Sokoldalú szakember és elismert szervező volt. Az általa készített máj 'Marchal módra' ma is megtalálható a hazai étlapokon.

És most visszatérek az S. S. Blücher hajó utaslistájára, melyen Fritsch József dédapám is megadta szülővárosának a nevét, melyet hibásan olvastam előbb 'Hoflau'-nak, pedig oda 'Hoflan' lett írva.

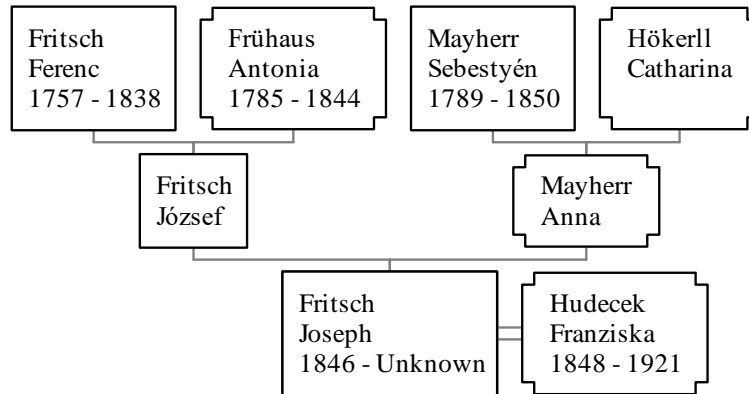
Hoflau versus Hoflan

Abban a tévhitben, hogy Fritsch dédapám Németországból származott, sokáig keresgéltem egy Hoflau nevű települést a régi és új németországi térképeken, de nem jártam sikerrel. Csak az utolsó próbálkozásként gondoltam arra, hogy talán tévesen olvasom 'u'-nak az 'n'-t, így a Google keresőbe most a 'Hoflan' nevet írtam. Nagy volt a csodálkozásom, amikor megjelent a képernyőn egy adóösszeírás a Kis- és Nagy Höflány nevezetű helyeken. Az iraton szerepelt a 'Hoflan' név is. Amikor először megjelent Kis- és Nagy Höflány neve, és megtaláltam azokat a térképen a mai Kismarton (Eisenstadt) térségében, rögtön tudtam, hogy Fritsch dédapám onnan származik.

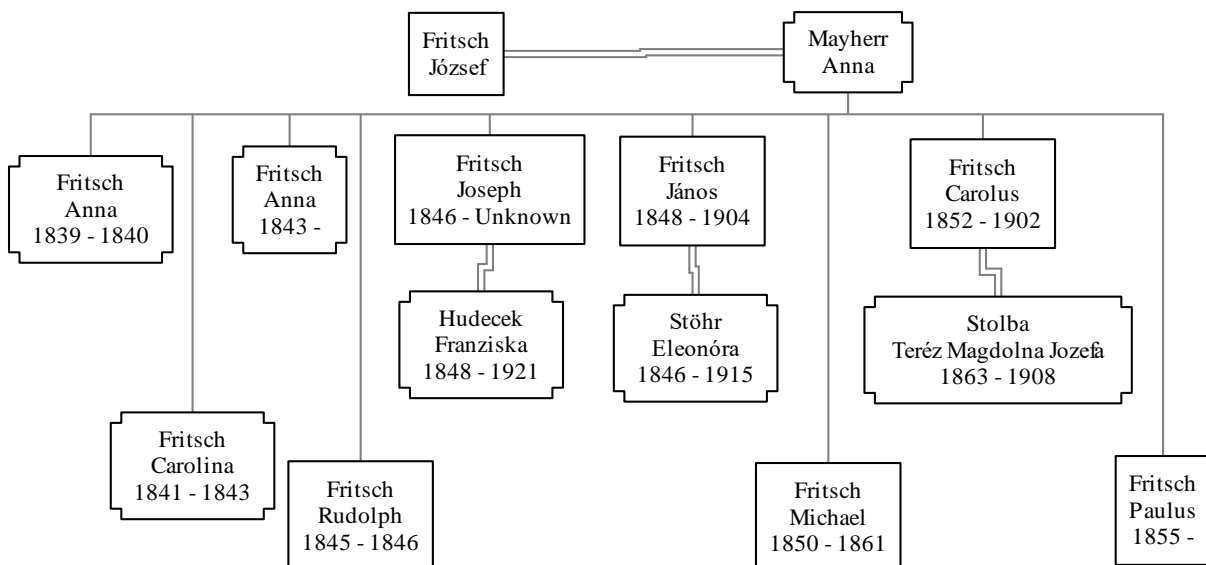
¹⁰ <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC09732/09981.htm>

¹¹ Marchal Józsefné Blasutigh Pálma és Gundel Károlyné Blasutigh Margit testvérek voltak.

Akkor még nem tudtam, hogy Salt Lake Cityből (a Mormon Egyház könyvtárából) meg tudom rendelni az ottani anyakönyvi kivonatokról készített filmet, és azért a kleinhöfleini plébániához fordultam segítségért, megírva Sebastian atyának, hogy Fritsch József dédapám ott született 1846 körül, és megkértem, hogy kerestesse elő az ő és esetleges fivéreinek születési anyakönyvezését. Kellemesen meglepődtem, amikor alig egy hónappal később megkaptam válaszát és abban a kivágott cetliket dédapám és három fivérének a regisztrálásáról.

Később kiderült, hogy a mormonok lefényképezték Kis- és Nagy Höflány anyakönyveit is, mint-hogy a ma Burgenlandnak nevezett vidék hajdanában a magyar Várvidék volt. Megrendeltem a mikro-filmeket, és azok alapján nem csak dédapám többi testvérét, de az őseit is megtaláltam. Fentebb a felmenőit mutatom be, majd alább szüleit és testvéreit, valamint azok házastársait.

A kilenc gyerek közül kettőnek nem ismerem a sorsát, azaz a második Anna és a legutolsó gyerekek, Pál (Paulus) eltűntek szemeim elől. Lehet, hogy Anna más faluba ment férjhez, és lehet, hogy vagy ő, vagy Pál, vagy talán mindketten végül Amerikában 'kötöttek ki'. Négyen fiatalon haltak meg, és megtaláltam haláluk anyakönyvezését is. Dédapám két testvérének a családjáról pedig a következőkben fogok beszámolni. De mielőtt továbbmennék, meg kell jegyeznem, hogy

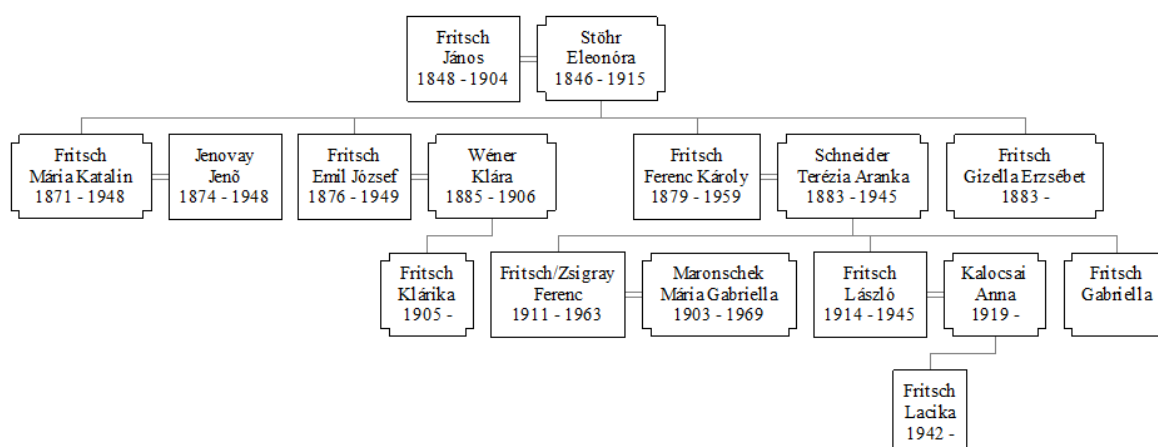
Fritsch József ükapám egyszerű kocsis volt

a kismartoni Eszterházy uradalomban és aligha volt bármi köze a németországi báró Fritsch famíliához. Édesapja pedig a kastélyban teljesített szolgálatot, és 81 évet élt meg. Nem szégyenkezem egyszerű származása miatt, ellenkezőleg, büszke vagyok ükapámra, mert dédapámnak és két öccsének is elegendő önbizalmat adott, hogy azok megálljanak a maguk lábán is. Dédapám egy biztosító vállalatnál lett ügynök, míg János öccse a bádigos mesterségben nőtte ki magát, Károly pedig a vendéglátásban lett sikeres. A következő generáció pedig még inkább beépült a polgári társadalomba, és nem csak otthon, de idegenben is boldogult, akárcsak az én Jenő déd-nagybátyám.

Minthogy Fritsch József dédapámat és utódait már bemutattam, és korban János öccse követte őt, most az ő ága következik.

Fritsch János utódai

Az alábbi családfán nem tüntettem fel két fiukat, Józsefet és Istvánt, akik 1876-ban és 1878-ban születtek, mert róluk csak azt tudom, hogy megszülettek, de már 1906-ban sincsenek megemlítve sem ők, sem esetleges utódaik Fritsch Emil feleségének a gyászjelentésén. Így fel kell tételeznem, hogy ők nem érték meg a felnőtt kort. Velük ellentétben Gizella Erzsébet helyzete, minthogy ő még Podhradszky Imre 1963-as gyászjelentésén is szerepel, mint 'nagynéni', bár talán oda kellett volna írni, hogy 'tiszteltbeli', minthogy valójában csak az volt¹².

¹² Podhradszky Imre özvegye, Zsigmond Anna a féltestvére volt Wéner Klárának, és neki is csak a férje révén volt Gizella Erzsébet a 'nagynénje'.

Itt megjegyzem, hogy Fritsch Lacika születési évét taláalomra írtam be.

Az összeállításához a Salt Lake Cityből kölcsönzött mikrofilmek adták az elsődleges segítséget. Azok alapján tudom, hogy Fritsch János és Eleonóra Stöhr 1871. február 6.-án esküdtek meg a ferencvárosi plébánián, hogy Eleonóra édesanyjának a leánykori neve Zsigray Zsuzsanna volt (ez is fontos információ!), valamint, hogy az első négy gyerekük Józsefvárosban, míg a többiek Terézvárosban születtek. Hasznos volt továbbá Fritsch Mária, Fritsch Emil és Fritsch Emilné gyászjelentése, valamint Kalocsai Anna édesapjáé, amelyet ugyancsak megtaláltam. A többi információ pedig a MACSE adatbázisából van. Hasznos volt továbbá egy újságcikk is, mely Fritsch/Zsigray Ferenc haláláról tudósított¹³, valamint arról, hogy Gabriella az ő húga volt. A gyászjelentések ugyanis csak arról tájékoztattak, hogy Gabriella unokahúga volt Máriának és Emilnek.

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy a legjobb édesapa, testvér és rokon

Fritsch Emil

az Elíwest-Priteg Telefon és Elektromos Ipar műszaki tisztviselője

folvó hó 23-án, szolgálatának példás teljesítése közben váratlanul visszaadta nemes lelkét Teremtőjének.
 Temetése folvó hó 31-én délután 3 orakor lesz a **Farkasréti temető halottasházából**.
 Az engesztelő szentmisealdozatot lelke üdvéért folvó hó 31-én reggel 9 orakor a budai
 Ferencrendiek plébaniatemplomában (II., Mártírok-útja) mutattatjuk be a Mindenhatónak.
 Budapest, 1949. december hó 28-an.

Az Úr adta, az Úr elvette, áldott legyen az Ő szent neve!

Fritsch Klára leánya	Fritsch Ferenc Fritsch Gizella testvérei	Dr. Zsigray Ferenc és neje Fritsch Gabriella Fritsch Lacika Podhradszky Imréné Podhradszky Imre Podhradszky Györgyi unokahugai és unokáccsai

Gyászolja még kiterjedt rokonsága.

Lakás: II., Török-u. 2. II. 2.

Fővárosi Temetkezési Községi Vállalat körp. ir.: IV., Veres Pálné-u. 26. — Bagits N. (Buschmann F. utóda) IV., Molnár-u. 37

Fritsch Ferenc névváltoztatásáról nem találtam hivatalos dokumentumot, de egy fiatal kutatótársam, Zsigray Zsolt felhívta figyelmemet¹⁴ Nyerges András egyik karcolatára¹⁵, amelyikből nyilvánvaló volt, hogy az 1945 előtti Dr. Fritsch és az 1945 utáni Dr. Zsigray ugyanazon személyek voltak. Addig

¹³ *Népszava*, 1963 május 30, 4-ik oldal

¹⁴ Privát kommunikáció 2012-ben

¹⁵ „Affriccs az affriccs”, *Élet és Irodalom*, 2005. február 11.

azt hittem, hogy csak egy vessző hiányzik a fenti gyászjelentésben a „neje” után, és hogy Fritsch Gabriella a felesége Dr. Zsigray Ferencnek. Feltételeztem, hogy Dr. Zsigray Ferenc is egy távolabbi unokaöcs, talán Fritsch János egyik testvérének az unokája. Arra nem is gondoltam, hogy a „Zsigray” felvett név, és teljesen kiment a fejemből, hogy Stöhr Eleonóra édesanyja Zsigray lány volt. Így alakult, hogy több Zsigrayval is kapcsolatba léptem Ferencet keresve, amit végül is nem bántam meg, mert Zsolt másban is nagy segítség volt nekem.

Minthogy Fritsch Klárka 41 éves és még hajadon volt, amikor az apja meghalt, feltételezem, hogy ő nem is ment férjhez, és így neki nincsenek utódai. Az is valószínű, hogy Fritsch/Zsigrai Ferencnek és Fritsch Gabriellának sem voltak utódaik, mert sem a gyászjelentések, sem a fent idézett újságcikk nem említ leszármazottakat. Így csak az 1945-ben hősi halált halt Fritsch László révén remélhettem, hogy van, avagy volt Fritsch Jánosnak és Stöhr Eleonórának egy dédunokája, azaz nekem egy harmadfokú unokatestvérem ezen az ágon.

Valószínű, hogy a fenti gyászjelentésben szereplő Fritsch Lacika az ő fia volt, ugyanis addigra (vagyis 1949-ben, amikor Emil meghalt, és László halálát regisztrálták) bizonyára a család minden tagja tudta már, hogy László a háborúban meghalt, és különben sem hivatkoztak volna rá „Lacika” néven. További bizonyíték az, hogy Kalocsai Sándor unokái közt van egy László 1955-ben. Anna leánya addigra már másodszor is férjhez ment, de férjét csak Józsefként említik. Valószínűtlen, hogy akár ő, akár Anna testvére, Sándor, az elhunyt Fritsch László után nevezték volna el fiukat. Keresem Lacika/Lászlót mindenütt, de nem találok. Remélhetőleg ez a cikk segíteni fog abban, hogy egymásra találjunk.

Következőleg Fritsch Carolus / Károly utódairól kellene írnom, de szükségét látom annak, hogy megint egy kicsit elkalandozzak, felhívva a figyelmet arra, hogy a bemutatott családfákon gyakran hiányoznak az évszámok. Néha szándékosan, különösen a ma is élők esetében; néha véletlenül, de a leggyakrabban azért, mert nem tudom azokat. Egyetlen esetben viszont beírtam az 'ismeretlen' angol megfelelőjét ('unknown'), mert fel akartam hívni a figyelmet arra, hogy továbbra sem tudom, hogy

mikor és hol halt meg Papa?

Úgy hallottam és tudni véltem, hogy Papa meghalt itt Amerikában és Gomika kijött, hogy édesanyját, Hudeček Franziskát hazavigye Magyarországra. Meg is találtuk a hajót, amellyel Gomika kijött 1921-ben, de minthogy a múltban az emigráció főleg egyirányú volt, az innen induló hajók utaslistáiról senki sem állított össze adatbázisokat. Nem is vesztegettem erre az időt, viszont mindenképpen meg akartam találni dédapám sírját.

A sírt előbb Schenectadyban kerestem, amikor pár évvel ezelőtt ott jártunk, majd másutt is New York államban, de nem jártam sikerrel.. Arra is gondoltam, hátha valaki rosszul írta be a nevét, így végignéztem az összes 'Fri'-vel kezdődő nevet Schenectady 'Historic Vale Cemetery' nevű temetőjének a honlapján, www.valecemetery.org. Megakadt a szemem a 'Fannie Frich' néven, valamint a temetés dátumán: 1921. február 12. Érdeklődésemre küldtek egy fényképet a sírról, ami meggyőzött arról, hogy valójában a dédanyám sírja az. Itt látható róla egy fénykép, amely akkor készült, amikor

már rendbe hozattam a sírkövet. Nyilván Jenő bácsi felirata van rajta, németesen, minthogy amikor gyermek volt, németül (is) beszéltek otthon.

Utólag persze megértem, hogy Papát kellett Gomikának hazavinni Magyarországra, minthogy fél karjával nehezen boldogult volna egyedül, míg Jenő fia napközben dolgozott. Én persze továbbra is Papa sírját keresem, de most már valahol Budapesten, hiszen Gomika ott élt annak idején.

És akkor most következzenek

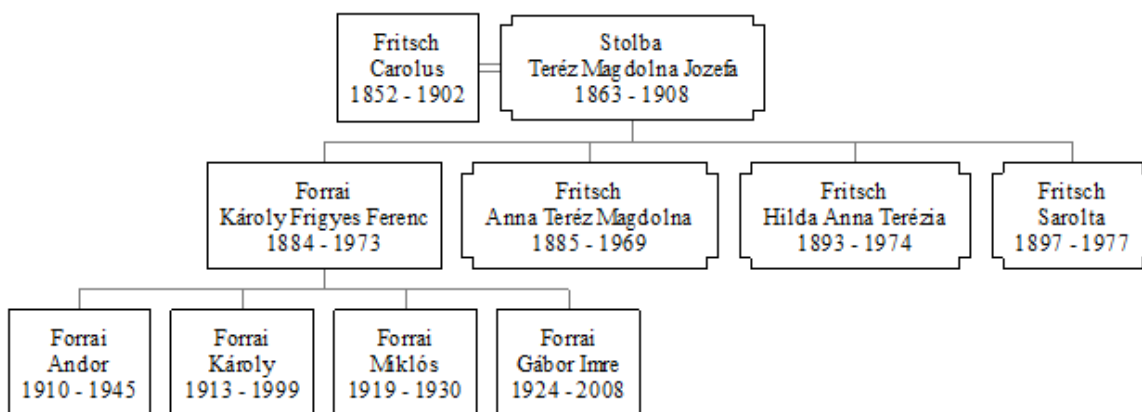
Fritsch Károly / Carolus utódai,

akiket azért is hagytam utoljára, mert őket csak nemrég sikerült megtalálnom. Pontosabban, csak akkor, amikor feltételezve, hogy nem mindenki írta a nevét 't-s-c-h'-val, a név néhány más változatát is beírtam a keresőprogramokba. Eszembe ötlött az is, hogy akadt köztünk olyan is, aki megváltoztatta a nevét, miként öcsém és én tettem, valamint Gomika Hemil József bátyja, aki a nevét miniszteri engedéllyel 1892-ben Adorján Emil József-re változtatta. Néhány hónappal ezelőtt tehát beírtam a Frits nevet a MACSE keresőjébe, hogy megtudjam: történt-e névváltoztatás erről a névről.

Szerencsével jártam, és később rátaláltam azon Forrai rokon halálának az anyakönyvezésére is, aki Fritsch-ből lett Frits, majd azután Forrai. Mi több, az anyakönyvi kivonatban ott volt az utolsó címe is. A címre rákeresvén kiderült, hogy Forrai Károly egyik unokája továbbra is ott lakik. A vele való

beszélgetés alapján megtudtam a többi Forrai unoka elérhetőségét, és így ötten nőtt harmadfokú unokatestvéreim száma. Közülük négyen még élnek, és most azon dolgozom, hogy velük, valamint az ő gyerekeikkel jó rokoni viszonyokat építsek ki, már amennyire ez a távolból lehetséges.. Egyikük fényképet küldött már a családi sírokról, egy másik több családi képet osztott már meg velem, míg egy harmadiktól megkaptam Fritsch Károly (Carolus) nejének, Stolba Teréznek a gyászjelentését, amely számos új információt tartalmazott.

Alább egy csonkított családfáját mutatom be ük-nagybátyámnak, elhagyva az öt unokát és azok utódait, a feleségeket és csaknem mindenkit, aki kis korában halt meg.

Úgy tűnik, Fritsch Károlynak és Stolba Teréznek összesen 9 gyereke volt, akik közül itt csak négyet mutatok be. Eredetileg mindössze hat gyerek keresztelését sikerült megtalálnom öt különböző egyházközségben, nevezetesen József-, Teréz-, Erzsébet- és Ferencvárosban, valamint a Tabánban, a további három közül kettőnek a nevét Stolba Teréz alább bemutatott gyászjelentésén láttam először, míg egyiküket csak pár nappal ezelőtt ismertem meg, amikor egy fényképet kaptam a Fritsch-Forrai sírokról.

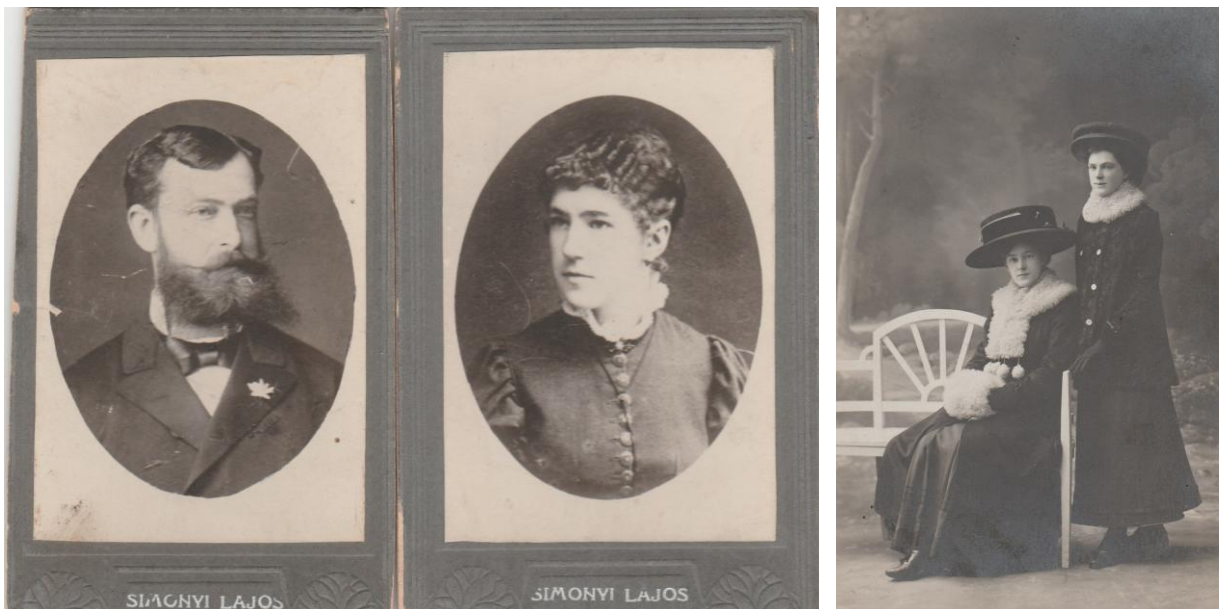

Béla fiukat, aki 1892-ben született, Gomika és Vargha nagyapám tartották a keresztvíz alá; ez volt az első bizonyítékom arra, hogy Károly valóban az ük-nagybátyám volt.

1887-ben született Magdolna lányuk bizonyára ugyancsak korán meghalt, hasonlóképpen 1888-ban született Ferenc fiuk is. Őrölük tudtam, nem tudtam viszont az 1891-es születésű Mariskáról, az 1897-es születésű Saroltáról, valamint Ernő fiukról, akinek a sírkövét fentebb említettem. Ő csak 1899-től 1900-ig élt.

Itt még meg kell jegyezni, hogy a gyászjelentésen bemutatott özv. Fritsch Jánosné Stöhr Eleonóra volt, míg Fritsch József és Józsefné az én dédszüleim --- mintegy bizonyítva a három testvér együvé tartozását.

Irományom ezen részét néhány fényképpel fejezem be. Az elsők Frisch Károly és neje, Stolba Teréz láthatók. A következő kép két leányukat, Ninát (Anna) és Hildát mutatja be.

Alább pedig az én Gomikámról adok közre két képet; az egyiken első dédunokájával, Zsoldos Lacikával focizik. A harmadik kép pedig Forrai Károlyt mutatja be; mellette három testvére áll: Anna, Hilda és Lotti (Sarolta). Minthogy szüleik korán meghaltak, a három lány gondja Károly fiuk vállát nyomta egész életében.

A fentieket összegezve

sajnos arra a következtetésre jutottam, hogy bár Hudeček dédanyám nővérének is és Fritsch dédapám két testvérének is több gyereke volt, és mindenkit összeszámolva mintegy 12 gyerekük megérte a felnőtt kort is, mindössze fele annyi harmadfokú unokatestvért hagytak nekem, mint hozományt. Mindegyik kedvemre van, mindegyikért hálás vagyok a sorsnak, de túlzás lenne azt mondani, hogy bő lett volna a termés a Fritsch – Hudeček vonalon!

Utólagos megjegyzések / Általános tanulságok

Fritsch – Hudeček őseim viszonylag egyszerűbb családok sarjai voltak abban a korban, amikor állítólag nehéz volt 'felkapaszkodni' a polgári nivóra, és idővel beilleszkedni a hajdani úri osztályba. Példájuk azt bizonyítja, hogy a nehézségek ellenére, kellő szorgalommal, némi szerencsével ez mégiscsak sikerülhetett.

- Nemesi körökben nyilván könnyebb bárkinek is az ősei után kutatni, de „nemtelen”¹⁶ körökben sem lehetetlen. Természetesen nehezebb lett volna még több generációval visszamennem.
- Minden igyekezetem ellenére sem sikerült Stolba Teréz több gyerekének a születését megtalálnom az anyakönyvekben. Erre az sem mentség, hogy gyakran költöztek.
- A gyászjelentések általában nagyon megbízhatók, ami számomra meglepő, hiszen elég nehéz lehet azokat megfogalmazni akkor, amikor a legfájóbb a gyász.
- Sajnálatos, hogy az Egyesült Államokban nem szokásosak a hasonló gyászjelentések, és az újabb gyászjelentések már Magyarországon sem tartalmaznak olyan sok jó információt, mint hajdanában.
- A rokonságot illetően mellékes, hogy házasságon belül, avagy azon kívül születik valaki. Az azonban természetesen szükséges, hogy a szülő elismerje a gyermekét.
- Sajnos minden családban vannak csatabárdok, gyakran még testvérek között is. De bízni kell abban, hogy a következő generáció tagjai elássák azokat.
- Ugyancsak sajnálatos, hogy vannak, akik nem is akarnak tudni elődeikről, és nem akarják megbolygatni titkaikat. Valóban vannak dolgok, melyeket okosabb elhallgatni, de diplomatikusan el lehet kerülni az indiszkréciót.
- A gazdagabbak gyakran lenézik a szegényebbeket, míg a szegényebbek irigylik a jobb módban levőket. Sajnos így van ez a családokon belül is, de egy-egy találkozó során félre lehet tenni az ilyen érzelmeket..
- Ahhoz, hogy egy-egy családi találkozó összejöjjön, feltétlenül szükséges, hogy néhány rokonnak szívügye legyen az. Ilyenek sajnos egyelőre nincsenek még a Fritsch familiában.
- A kiterjedt családok periodikus találkozóit fontosnak látom már csak azért is, mert azok elősegíthetik a kisebb, de meghittebb találkozók gyakoribb megrendezését keresztelések, névnapok, születésnapok, avagy esküvők alkalmával. De még fontosabb, hogy a találkozók segítsék a családokon belüli összetartást, mintegy megalapozva a nemzeti egységet.

¹⁶ Néha így hivatkoztak azokra, kiknek nem volt nemessége.

- A világhálós hivatkozások gyakran változnak, és azért fontos, hogy az adott hivatkozásokat le-
töltsük valamilyen formában. Ezt tettem a „Hoflan”-ra való hivatkozással is, azaz letöltöttem
azt az oldalt, amelyet korábban itt találtam, és amelynek ma már nyoma sincs:

http://mail3.folio.net/images/teka39/n78_39_114.jpg

Köszönetnyilvánítás

Hálásan köszönöm Ladislav Blazek, Zsolnay Zsolt, Görbe Márk, Egerváry Márta, Sebestian atya, Nyerges András, valamint Tóth Attila, Gyimesi Imre és Forrai unokatestvéreim segítségét kutatásaim során, és hálával vagyok feleségem, Kay iránt is, aki nem csupán kitartó és aranyos élet- és kutatótársam, de jóval otthonosabb az informatikában és a világhálón is. És nem csak angol nyelven írt munkáimnak kiváló lektora, de mindig kritikus füllel hallgatja meg magyar nyelvű irományaim angol nyelvű összefoglalásait is.